

Олійник Д.С. Сутність формування у дітей соціально-громадянської компетентності в умовах закладу дошкільної освіти. *Впровадження сучасних технологій в процесі забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти: збірник наукових праць / за заг. ред. Л.В. Зданевич, Н.М. Миськової, Л.О. Онофрійчук, Л.С. Пісоцької.* Хмельницький : ХГПА, 2022. С. 232-238.

Олійник Дарина Сергіївна

асистент кафедри дошкільної освіти і педагогічних інновацій
Житомирського державного університету імені Івана Франка

СУТНІСТЬ ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ СОЦІАЛЬНО- ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Актуальність проблеми. Формування соціально-громадянської компетентності у дітей дошкільного віку є важливим елементом становлення особистості дитини. Оволодіння соціально-громадянською компетентністю передбачає виховання любові до свого народу, Батьківщини, держави, а також культивування української мови, традицій, готовність до посильної праці у дитячих осередках задля розвитку суспільного життя, а також знання прав та правил людини у суспільстві. Знання, навички та уміння, які формуються у дітей дошкільного віку, супроводжуватимуть їх практично все життя. В закладі дошкільної освіти слід докласти зусиль, щоб діти усвідомили свою національну приналежність, щоб розуміли, що вони розмовляють українською, тому що вони українці, а країна в якій проживають - Україна.

На сучасному етапі, коли існує загроза втрати суверенітету нашої держави, виникає глибока необхідність посилення патріотичного виховання в закладах дошкільної освіти та родині.

Видатні педагоги у своїх дослідженнях приділяли важливу роль патріотичному вихованню, серед них О. Духнович, В. Сухомлинський, Г. Ващенко, І. Франко, С. Русова, Б. Грінченко, К. Ушинський та багато інших.

Мета статті дослідження особливостей процесу формування у дітей соціально-громадянської компетентності в умовах закладу дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Заклад дошкільної освіти ознайомлює дошкільників з українським гербом, гімном та національними кольорами, з контурами карти України, столицями і регіонами країни. Ці складові нерозривно пов'язані з поняттям Батьківщини, а тому гідні найвищої поваги і серйозності.

У час панівної кризи цінностей все частіше згадується про необхідність створення культури позитивних зразків для наслідування. Безперечно, вихователь сприяє формуванню особистості дитини. Він показує йому добро, правду, красу, справедливість і чесність, патріотизм. Це готує дітей бути незалежними, вільними, а також робити моральний вибір, приймати важливі життєві рішення. Забезпечуючи всебічний розвиток дитини, завдання вихователя — виховати мудрих і добрих людей. Вихователь ознайомлює дитину з системою бажаних цінностей, створює атмосферу любові до Батьківщини. Завдання дитячого садка – озброїти дитину механізмами формування патріотичної позиції [2, с. 3].

Виховання соціально-громадянської компетентності у дітей дошкільного віку має базуватися, зокрема, на навчанні через хороший приклад. Однак це завдання потребує від вихователя надзвичайно високого рівня педагогічної майстерності. Тому можна порівняти роль вихователя до ролі майстра, який власним прикладом є взірцем поведінки в кожній життєвій та навчальній ситуації. Але для того, щоб правильно і ефективно виконувати це завдання,

вихователь, безсумнівно, повинен бути авторитетом для своїх вихованців. Професія вихователя особлива і не зрівняється ні з якою іншою. У виховній роботі ми маємо справу з тим, що найбільш складне, безцінне і найдорожче в людському житті. Виховання є одним із фундаментальних факторів розвитку будь-якого суспільства [3, с. 161].

Слід підкреслити, що патріотичне виховання має бути пов'язане зі змістом та завданнями інших напрямків виховання, маючи на увазі гармонійний розвиток різних сфер особистості дитини. Першочерговим завданням патріотичного виховання дітей раннього віку є, насамперед, турбота про їхнє щастя, здоров'я та благополуччя. Для успішного патріотичного виховання необхідно створити емоційний зв'язок між дитячим садком і сім'єю дитини. Також потрібно намагатися виконувати завдання та досягати виховних цілей разом з батьками вихованців. Слід зберігати гнучкість у реалізації завдань патріотичного виховання, взаємодіяти з урахуванням реакцій дітей і наявним соціальним досвідом. Тому формування патріотичних настроїв є напрямом комплексної виховної діяльності, що потребує систематичного поглиблення знань [1, с. 147].

В останній час на державному рівні приймається ряд важливих документів, які розкривають засади формування соціально-громадянської компетентності дітей. У Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді зазначається: «В Україні національно-патріотичне виховання дітей та молоді має стати одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства щодо розвитку громадянина як високоморальної особистості, яка плекає українські традиції, духовні цінності, володіє відповідними знаннями, вміннями та навичками, здатна реалізувати свій потенціал в умовах сучасного суспільства, сповідує європейські цінності, готова до виконання обов'язку із захистом Батьківщини, незалежності та територіальної цінності України» [5, с. 1] .

Аналізуючи Базовий компонент дошкільної освіти, Програму розвитку дітей дошкільного віку «Українське дошкілля» та Програму «Зерно любові», ми

виділили такі основні освітні завдання формування соціально-громадянської компетентності [4]:

- 1) учити та заохочувати дітей спілкуватися державною мовою;
- 2) сформувати знання про державні та народні символи України;
- 3) формувати основи поваги до захисників та захисниць України;
- 4) розширити кругозір дітей за допомогою екскурсій;
- 5) познайомити з особливостями українського побуту;
- 6) ознайомити дітей з традиційною кухнею;
- 7) дати знання про окремі традиції і звичаї попередніх поколінь;
- 8) ознайомити дітей з основними цінностями нашого народу;
- 9) створити умови для розвитку пізнавальної активності дітей;
- 10) ознайомити дошкільників з народними іграшками;
- 11) розвивати інтерес до свого роду, Батьківщини;
- 12) формувати почуття поваги та гордості за свій народ;
- 13) формувати позитивне ставлення до інших народів, які населяють нашу країну;
- 14) розвивати емпатію до співгромадян;
- 15) розвивати самостійність, творчі здібності та ініціативу;
- 16) ознайомити з українським народним одягом;
- 17) сформувати знання про українську вишивку.

Реалізуючи зазначені вище завдання ми очікуємо отримати дитину старшого дошкільного віку, яка:

- ідентифікує себе з українцями, з гордістю носить цей статус;
- проявляє любов до рідного краю, Батьківщини, держави;
- готова приймати участь в соціальному житті закладу дошкільної освіти, міста, країни;
- дотримується правил поведінки в соціумі, базуючись на усталені норми поведінки в межах країни (до дорослих звертається з пошаною та повагою на ви);

- демонструє повагу та любов своєї сім'ї, свого роду;
- захоплюється культурою свого народу та підтримує культури інших народів;
- прагне розмовляти українською мовою, дотримуватися традицій та звичаїв українського народу;
- має уявлення про себе як члена громади, суспільства;
- має уявлення про свою родину, рід, Батьківщину;
- знає та розповідає про народні та державні символи України, розуміє їх значення;
- має уявлення про різні види народної іграшки (ляльки, коники, баранці, цапки, барині, «куми» та інші);
- знайома з українською культурою (пісні, танці, вірші, казки, одяг та ін.);
- із задоволенням переповідає легенди про рідне місто, столицю, народні символи;
- має власну думку стосовно певних ситуацій та подій в країні, готовий її висловлювати;
- охоче долає труднощі на шляху до досягнення мети;
- вдається до апробації нового та незвичного, шукає ефективніші засоби;
- проявляє фантазію, веде пошукову діяльність.

Висновок. Отже, як засвідчує практика, соціально-громадянська компетентність буде сформована, якщо у ЗДО забезпечена системність та послідовність засвоєння знань, відбувається активна взаємодія сім'ї та закладу, вихователь виступає активним взірцем та патріотом держави, а методи та форми відповідають віку та потребам дитини. В умовах сьогодення, коли країна перебуває у стадії національно-духовного відродження, потребує свідомих, націоналістично вихованих громадян для відбудови та розвитку України, тому дана проблема потребує детального дослідження, пошуку нових методів та прийомів, які актуальні в даний проміжок часу.

Список використаних джерел

1. Виховуємо базові якості особистості старшого дошкільника в умовах ДНЗ: методичний посібник / Г. Беленька та ін.; за заг. ред. Н. Гавриш. Харків : Мадрид, 2015. 220 с.
2. Гавриш Н., Крутій К. Національно-патріотичне виховання у ситуації соціального неспокою: змінюємо підходи. *Дошкільне виховання*. 2015. №8. С. 2–7.
3. Матвієнко С. І. Підготовка майбутнього фахівця дошкільної освіти до використання елементів культури рідного краю. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя. Серія «Психолого-педагогічні науки»*. 2011. № 4. С. 160-163.
4. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція. URL: <https://ezavdnz.mcfrr.ua/npd-doc?npmid=94&npid=60163>
5. Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2020-%D0%BF#Text>.